

# Styresak 18-2023 Innspill til økonomisk langtidsplan 2024-2027

Saksbehandler: Heidi Klæboe Nilsen

Vår dato: 15.3.2023 Møtedato: 23.3.2023

## 1 Bakgrunn

I tråd med årshjulet for felleseide foretak skal Luftambulansetjenesten HF (LAT HF) levere innspill til økonomisk langtidsplan 2024-2027 innen 5. april 2023.

## 2 Kommentarer til ØLP

Innspill til økonomisk langtidsplan 2024-2027 følger i vedlagte Excel-fil. Alle beløp er i 2023-kroner og det er ikke beregnet lønns/prisjustering. Det er benyttet mal for forrige ØLP-periode.

### a. Forventet økonomisk utvikling

#### Inntekter

Foretakets inntekter er primært tilskudd fra de regionale helseforetakene. Ut over dette får foretaket refusjon for transportoppdrag i henhold til Nordisk konvensjon og kompetansemangel. Samlet refusjon utgjør årlig ca. 5 MNOK, er inkludert i budsjett, og reduserer behov for tilskudd fra RHF tilsvarende. I 2021 ble antall oppdrag redusert som følge av covid-19 pandemien. I 2022 var antall oppdrag på samme nivå som før pandemien. Refusjon utgjorde henholdsvis 3,4 MNOK og 5,6 MNOK. I budsjett 2023 er det budsjettert med refusjonsinntekter med 5 MNOK og i ØLP-perioden er refusjonsinntekter estimert til 5 MNOK årlig.

Beregning av tilskudd per regionalt helseforetak skjer i henhold til finansieringsmodell for LAT HF. Modellen baserer seg på pasientens bosted. Fordeling mellom RHFene beregnes ut fra et gjennomsnitt av antall oppdrag de tre siste årene (2019-2021 for 2023). Felleskostnader fordeles ut fra eierandel. Finansieringsmodellen innebærer i seg selv at finansieringen kan variere fra år til år.

I oppdragsdokument 2023 for LAT HF er finansieringsmodell endret fra tidligere år.

*«Kostnader til administrasjon og medisinsk teknisk avdeling fordeles likt mellom de fire regionale helseforetakene, og kostnader til flykoordineringssentralen fordeles etter pasienttilhørighet.*

*Tredjepartskostnader som dekker fly- og helikoptervirksomheten fordeles mellom regionene etter pasientens tilhørighet i henhold til vedtatt finansieringsmodell»*

I bevilgning fra de regionale helseforetakene for 2023 er det hensyntatt endret fordeling av kostnader til administrasjon, medisinsk teknisk avdeling og flykoordineringssentralen. Kostnader som direkte kan knyttes til en base er fordelt etter pasientens tilhørighet i henhold til vedtatt finansieringsmodell. Felleskostnader som ikke kan knyttes direkte til en base er fordelt etter eierandel.

I foretaksmøte 13. februar 2023 ble nye vedtekter for LAT HF vedtatt. Hver av eierne har nå en eierandel på 25 % i foretaket mot tidligere 40% for Helse Sør-Øst RHF og 20 % for hhv Helse Nord RHF, Helse Midt Norge RHF og Helse Vest RHF.

Budsjett 2023 ble vedtatt med gammel eierfordelingsbrøk. I vedlagte ØLP vil årene fra og med 2024 oppgis med ny eierfordelingsbrøk. I vedlagte ØLP videreføres fordelingsnøkkel for pasienttilhørighet fra budsjett 2023 som fordelingsnøkkel for resterende år. Inntektene i hele planperioden er oppgitt i 2023-kroner.

Avtalen for EU-finansiert jetfly for transport av høyrisikosmitte i Europa gjelder for perioden 1.3.2022 - 31.12.2026. Beredskap for EU og variable kostnader pr. transport for EU betales av EU. Kostnadene refunderes av EU og vil ikke ha resultatvirkning i foretakets regnskap. Inntekter og kostnader knyttet til EU-oppgaver er ikke inkludert i ØLP.

### **Kostnader**

Foretakets kostnader er i stor grad knyttet til langsiktige kontrakter for fly- og helikoptertjenester. Dette utgjør 96 % av foretakets totale kostnader. Øvrige prosentandeler gjelder driften av foretaket og fordeles med 2 % på lønn, 1 % på avskrivninger og 1 % på øvrig drift. Kostnadene i hele planperioden er oppgitt i 2023-kroner.

I ØLP-perioden er flytimeproduksjon pr. år satt likt budsjett for 2023. Produksjon har de tre siste årene vært preget av pandemien. Det antas at produksjonen vil normalisere seg i løpet av planperioden, men det er usikkerhet om den vil ligge på samme nivå som før pandemien.

I 2021 så man en oppgang i produksjon i flytimer i forhold til 2020.

I 2022 var flytimeproduksjonen for fly på omtrent samme nivå som 2021 og for helikopter så man en liten nedgang i flytimeproduksjonen i forhold til 2021.

Beredskap for EU og variable kostnader pr. transport for EU dekkes av EU. Når flyet ikke benyttes av EU brukes det i den nasjonale luftambulansetjenesten. Kostnader knyttet til nasjonal bruk inngår i LAT HFs kostnader med helårsvirkning fra 2023. I ØLP er det forutsatt at avtalen mellom EU og Helsedirektoratet forlenges utover 2026. Det er lagt inn nasjonal bruk av jetflyet også i 2027.

I ØLP-perioden er det inkludert merkostnader for ny helikopterbase i Stavanger med helårsvirkning fra 2025. Det er lagt inn merkostnader til ny helikopterbase i Bergen med helårsvirkning fra 2025. Det er noe usikkerhet om byggestart, dette avhenger av finansiering. Helikopterbasen på Ål skal rehabiliteres/ombygges. Det er beregnet økt husleie ved Ål-basen fra 2024. Ved flybasen i Tromsø vil det i løpet av 2023 foregå en ombygging. I ØLP er det tatt hensyn til økte leiekostnader med

helårsvirkning fra 2024. Det er også hensyntatt ombygging/rehabilitering ved andre baser i ØLP-perioden.

Drivstoffanlegg på St. Olavs hospital HF er stengt. Det nye anlegget skulle være ferdig etablert høsten 2021. Det viste seg å bli mer komplisert enn forventet og det er foreløpig uklart når nytt anlegg står klart. Inntil nytt anlegg er etablert og tatt i bruk må helikopter, som leverer pasient på sykehuset, fylle drivstoff på ambulansehelikopterbasen i Trondheim eller på Værnes lufthavn. Dette utløser ekstra kostnader til flytid og drivstoff.

Prosjektgruppen for arbeidet med Strategi for prehospitale tjenester i Helse Nord ble oppnevnt i slutten av april 2021. LAT HF har hatt en representant i prosjektgruppen. Arbeidet ble avsluttet 16. desember 2021 og utredningen lå ute til høring med frist 8. mars 2022. Saken om tilrådning om endelig plassering av ambulansehelikopterbase i Midtre-Hålogaland er tatt ut av prosjektet. Det er ikke tatt noen endelig beslutning om plassering. Leieavtale ved base Midtre-Hålogaland i Harstad er forlenget t.o.m. medio juni 2024. Leieavtale vil bli ytterligere forlenget med et år. Det er i ØLP-perioden ikke lagt inn kostnader ved etablering av ny permanent base i påvente av beslutning om lokalisering og tilhørende tidsplan for etablering.

Foretaket er kjent med at det vurderes etablert en ny helikopterbase i Innlandet i forbindelse med ny sykehusstruktur for Innlandet. For ØLP-perioden er det ikke tatt hensyn til merkostnader ved etablering av denne basen.

Det foregår et arbeid med utredning av neste generasjon nødnett (NGN) i regi av Justisdepartementet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Driftsavtale for dagens Nødnett går ut 2026. det er usikkerhet knyttet til fremtidens nødnett, men en helt ny generasjon nødnett vil medføre økte kostnader ved implementering. For ØLP-perioden er det ikke lagt inn konkrete kostnadsestimer.

Det vurderes å installere *Robust mobilt helsenett* i helikoptrene. Dette er en tjeneste som Norsk Helsenett tilbyr og som vil kunne gjøre datakommunikasjon mellom helikopter og sykehus enklere/sikrere. Foretaket vurderer om det er mulig å anskaffe egnet utstyr for dette sammen med Norsk Helsenett. Det kan komme kostnader for dette i 2024 om vi finner egnet løsning. Arbeidet er på et tidlig stadium og det foreligger ikke kostnadsestimer.

Investeringene er nøkternt vurdert, og deler av disse skyves fram i tid i forhold til budsjett 2023.

Andre driftskostnader inkluderer ordinær drift av foretaket samt planlagte prosjekter og utgjør i overkant av 15,2 MNOK fra 2023.

Det er beregnet nye prosjektkostnader i ØLP-perioden.

- P-EPJ – Det er ikke avklart hvorvidt LATs behov kommer inn under hovedavtalen eller om det må etableres tilleggsavtale. I budsjett 2023 er det inkludert prosjektkostnader med 2,5 MNOK. Det forutsettes at utviklingsarbeidet må påbegynnes i 2023 og fullføres i 2024. For

2024 er det inkludert 5 MNOK i prosjektkostnader. Fra og med 2025 er det inkludert driftskostnader med 1,5 MNOK årlig.

- Anskaffelsesprosjekt ambulansehelikoptertjenester med halvårsvirkning fra 2024. Prosjektkostnader er lagt inn i ØLP med 1,5 MNOK i 2024, 3 MNOK i 2025 og 2 MNOK i 2026 (1,5 MNOK for anskaffelsesprosjekt og 0,5 MNOK for mottaksprosjekt).
- Anskaffelsesprosjekt ambulanseflytjenester med halvårsvirkning fra 2026. Prosjektkostnader er lagt inn i ØLP med 1,5 MNOK i 2026 og 3 MNOK i 2027.
- Etablering av ny permanent base i Midtre-Hålogaland vil utløse prosjektkostnader som ikke er lagt inn i ØLP.

#### Andre økte driftskostnader

- Eksisterende lokaler for Flykoordineringssentralen er ikke lenger hensiktsmessige. Det er foreslått et prosjekt som skal utrede alternativer. Hvis konklusjon blir flytting til andre lokaler kan det medføre økt husleie samt etableringskostnader.
- Administrasjonen får noe økt kapasitet. Dagens kontorlokaler kan bli for små. En eventuell flytting eller utvidelse vil sannsynligvis medføre økte leiekostnader.

I sin nye klimaplan går regjeringen inn for en skjerping av CO<sub>2</sub>-avgiften. På sikt kan dette øke drivstoffkostnadene i tjenesten. LAT HF forventer at det også vil øke kostnadene for reise for egne ansatte. Dette vil ikke påvirke ØLP de nærmeste årene, men kan bli en faktor på lengre sikt.

I budsjett for 2023 er det tatt høyde for en gjennomsnittlig literpris for drivstoff til helikopter på kr. 22 og fly på kr. 21. Literpris i ØLP-perioden er uforandret fra budsjett 2023.

Drivstoffprisen henger nøye sammen med oljeprisen. I konjunkturtendensene per mars i år antar Statistisk sentralbyrå at prisen på råolje vil være noe lavere i 2023 enn i 2022. Prognosen tilsier at prisen vil falle ytterligere i 2024 og årene framover, men fortsatt på et nivå langt høyere enn den har vært i årene 2015-2021.

I budsjett for 2023 er det tatt hensyn til forventet prisstigning for fast vederlag og teknisk timepris i kontrakt helikopter- og flytjenester, i tråd med bestemmelsene i kontraktene. Prognosen fra SSB per mars 2023 tilsier en prisstigning i 2023 som er høyere enn prognosen fra SSB til da budsjett ble lagt i august 2023. I ØLP-perioden er det ikke tatt hensyn til forventet prisstigning.

Generelt effektiviseringskrav skal hensyntas med 0,5 % fra år til år. I og med at foretaket ikke kan kutte i de langsiktige kontraktene må effektiviseringskravet knyttes til drift av foretaket. Dette vil utgjøre kr 305 676 i 2024. Beløpet kan synes lite i forhold til totalbudsjettet, men det vil merkes godt for driften av foretaket. For perioden 2024-2027 samlet gir dette et kutt på 1,2 MNOK. For å sette dette i perspektiv så budsjetterer foretaket årlig med ca. 2 MNOK samlet for prosjekt. For å unngå usikkerhet hos personalet, samt sikre at øvrige avtaler (husleie, IKT etc.) kan videreføres må effektiviseringskravet tas på prosjektporteføljen. Prosjektene vi etablerer gjelder enten anskaffelser eller utvikling. Det er begrenset hvor lenge foretaket kan kutte i prosjektporteføljen.

### **Kontantstrøm**

LAT HF har over år bygget opp en egenkapital som brukes som likviditet. Styret har tidligere vedtatt at egenkapitalen skal maksimalt tilsvare en måneds fast vederlag. For mars 2023 utgjorde fast vederlag inkludert fast vederlag til EU-jet 78,9 MNOK. Egenkapital eks. tingsinnskudd er pr. 31.12.22 26 MNOK.

Foretaket har ingen egen tildelt investeringsramme fra eierne. Likviditeten benyttes også til investeringer. Det er viktig for foretaket at de regionale helseforetakene betaler på dato for betalingsfrist. Faste kostnader til operatørene forfaller den 1. i hver måned. (Fast vederlag EU-jet viderefaktureres til Helse-Midt RHF med forfall den 1. hver måned). Dersom betaling fra eierne ikke er mottatt vil foretaket kunne få utfordringer med likviditeten. Ved årsskiftet 2022/2023 foretok de regionale helseforetak utbetaling henholdsvis 1, 5, 6 og 11 dager etter forfall. I og med at egenkapitalen står på konto er denne foretakets likviditetsreserve og nødvendig for å sikre at vi betaler i henhold til kontrakt.

### **b. Status og utfordringer for investeringsområder**

Anskaffelser av medisinsk teknisk utstyr vil i luftambulansetjenesten kunne gå over flere budsjettperioder. Prosesser for godkjenning av utstyr til bruk i luftfartøy gir usikkert tidspunkt for investering. Investering i brystkompresjonsmaskiner er ikke realisert i 2022, og vil bli fordelt over perioden 2023-2024 i stedet for 2022-2023. Investering i elektriske sug og ultralyd er også flyttet til 2024-2025. Investering i spesialkuvøse er flyttet til 2024. Blodvarmere vil anskaffes og byttes ut fortløpende i planperioden, men tyngden av denne utbyttingen vil skje i 2024 eller 2025. Investering i sprøytepumper er planlagt i 2025 og 2026 og investeringer i multimonitor er planlagt i 2024 og 2025.

### **c. Faglig utvikling og behov**

Behovet for luftambulansetjenester reflekteres i hovedsak av medisinsk faglig utvikling, sykehusstruktur og funksjonsfordeling mellom sykehus, utvikling av andre prehospitaltjenester i spesialist- og kommunehelsetjenesten, i tillegg til demografi og sykdomsutvikling i befolkningen. I et 3-4 års perspektiv spiller disse faktorene i hovedsak en mindre rolle. Dersom Helse Midt-Norge RHF velger å innføre PCI-tilbud utenfor ved St. Olavs hospital vil det kunne medføre endret (reduert) flytimeuttak i regionen. Utvikling innen behandlingsstrategi har primært betydning for anskaffelse av medisinsk teknisk utstyr. En mulig reduksjon i medisinske tilbud i foretak i Helse Nord kan også føre til endringer (økning) i flytimeuttak.

### **d. Personell og kompetansebehov**

Foretaket har ved utgangen av 2022 28 ansatte fordelt på 25,9 årsverk. Foretaket har kontorer i Trondheim, Tromsø og Bodø. Medisinsk teknisk verksted (Medtek) i Trondheim har fire ansatte som sørger for anskaffelse og vedlikehold av det medisinsk tekniske utstyret i ambulansefly og -helikoptre, tjenestens 13 legebiler, samt for redningshelikoptrene og Sysselmannens helikoptre på Svalbard. Flykoordineringssentralen (FKS) i Tromsø har tolv ansatte som utfører operativ

koordinering av ambulanseflyressursene i Norge på døgkontinuerlig basis. Hovedkontoret i Bodø har tolv ansatte, hvorav tre er tilsatt i deltidstilling. Et av årsverkene ved FKS finansieres av EU gjennom rescEU-programmet.

Foretaket har siden høsten 2019 hatt høy turnover. Per februar 2023 er det fire ubesatte stillinger i foretaket, to vakante stillinger og to nye stillinger fra budsjettåret 2023. Det er tilsatt ny rådgiver i stilling i administrasjonen, med tiltredelse 1. april 2023. Vakant stilling ved FKS er ikke utlyst. Stillinger tilknyttet administrasjonen har vært forsøkt lyst ut, men ingen er utlyst per februar 2023.

LAT HF har ansatte med kompetanse som faglig tilsvarer det foretaket møter i kontakt med operatørene. Dette har vært et prinsipp for foretaket i rekruttering. Den videre utvikling av kompetansen skjer i form av bl.a. kurs. I ØLP forventes det at dette skjer på samme nivå som budsjett 2023. Innenfor ØLP-perioden er det fem ansatte som har anledning til å ta ut avtalefestet pensjon (AFP). Tre ansatte kan gå av med alderspensjon, og to av disse vil oppnå alminnelig aldersgrense i ØLP-perioden.

#### **e. Planer for utviklingen**

Foretaket har fått et strategisk målbilde og strategiske retningslinjer fra eierne og det pågår nå en prosess i foretaket for å utvikle handlingsplaner i tråd med oppdragsdokument for 2023.

I forkant av anskaffelsene for helikopter- og flytjenester hadde foretaket en regionvis gjennomgang hvor de regionale helseforetakene samt øvrige helseforetak i den enkelte regionen ble invitert til å gi innspill til strategi for anskaffelsene. Kontraktene som følger av anskaffelsene, har lang tidshorisont. Strategiarbeidet i forkant definerer hva luftambulansetjenesten skal være i neste kontraktsperiode. Det gir en forutsigbarhet både for aktørene i tjenesten og for eierne. Det begrenser videre muligheten for større endringer i tjenesten underveis i kontraktsperioden.

Foreløpig er kontraktene for helikopter og fly tjenester prolongert til henholdsvis 2026 og 2027. Gitt at begge kontraktene utnytter opsjon for prolongering fullt ut vil forarbeidet til ny anskaffelse helikoptertjenester måtte starte i 2024 og flytjenester i 2026. Uansett når forarbeidet påbegynnes utløser dette kostnader til ekstern bistand.

Foretaket er leietaker ved samtlige helikopter- og flybaser med unntak av helikopterbasene i Brønnøysund og Kirkenes. Felles for mange baser er at dette er eldre bygningsmasse og at de ikke innfrir behovene som dagens tjeneste utløser. Det gjør at foretaket må planlegge for renovering og mulig ombygging/tilbygg for flere baser i løpet av denne ØLP-perioden.

Helikopterbasen på Ål skal rehabiliteres/ombygges. Dels fordi basen er nedslitt og dels for å etterkomme nytt regelverk samt avvik fra Luftfartstilsynet. Det er foreløpig usikkert når dette gjennomføres, helikopter og personell er nå stasjonert på midlertidig base Torpomoen.

Helikopterbasen Trondheim er stasjonert i et bygg som i sin tid ble satt opp som midlertidig bygg. Bygget er nedslitt og det er behov for rehabilitering, alternativt nybygg. Huseier har gjennomført en

utredning rundt nybygg på eksisterende lokalisering. Det viser seg å bli komplisert som følge av blant annet kvikkleire og trase for kommunens hovedvannledning. Huseier arbeider med alternativ løsning.

Helikopterbasen i Stavanger blir en del av nytt sykehusbygg og forventes tatt i bruk i slutten av 2024. Det er lagt inn økte basekostnader med virkning fra 2025.

Ny helikopterbase Bergen. Mulig byggestart avhenger av finansiering, kanskje oppstart i 2024. Det er lagt inn økte basekostnader med helårsvirkning fra 2025.

Situasjonen for helikopterbasene i Kirkenes og Midtre Hålogaland er ikke avklart. For Midtre Hålogaland er ikke permanent lokalisering besluttet. I Kirkenes arbeides det med å få etablert permanente fasiliteter.

Rapport etter Statens helsetilsyns kontroll med om befolkningen har fått og får tilfredsstillende luftambulansetjenester ble mottatt i juni 2021. Rapporten er svart ut og oppfølging har skjedd gjennom flere oppfølgingsmøter bla. med Statens helsetilsyn. Helse Nord RHF sendte på vegne av de regionale helseforetakene en samlet tilbakemelding til tilsynet i begynnelsen av oktober 2022. Neste frist for rapportering er 30.6.2023. Som følge av saksbehandling av rapporten er våre rutiner gjennomgått med sikte på forbedring. Det er utarbeidet kvalitetsindikatorer som det rapporteres på til styret. LAT HF og ledelsen i Babcock Scandinavian AirAmbulance AS (BSAA AS) (Avincis Norway AS mvf. 1.3.2023) holder månedlige møter i Kvalitetsrådet som en viktig del av oppfølgingen etter Statens helsetilsyn sin rapport. Videre er det tett dialog med Helse Nord RHF om den videre oppfølgingen av rapporten. LAT HF deltar også i Helse Nord sitt kvalitetsutvalg, bestående av ledelse og fagutviklere ved AMKsentraler i foretaket samt leder FKS. LAT HF deltar også i Helse-Nord RHF sitt prosjekt for å oppnå mer forutsigbar ledsagertjeneste til psykiatrioppdrag. For foretaket medfører dette økt bruk av ressurser og derigjennom økte kostnader.

Luftambulansetjenesten HF har ikke gjennomført eller planlagt større endringer for virksomheten, men en uavhengig ekspertgruppe, nedsatt av Helse- og omsorgsdepartementet, har utredet framtidig organisering av den operative delen av luftambulansetjenesten. Rapport ble levert mars 2021. Regjeringen lyste ut i slutten av 2022 anbudskonkurranse med oppdrag

*«Det skal utredes økonomiske og administrative konsekvenser mv. av ulike modeller for drift av operatøransvar for luftambulansetjenesten slik de er beskrevet i rapporten «Organisering av luftambulansetjenesten» (mars 2021).»*

Svar på oppdraget skal inngå som en del av beslutningsgrunnlaget for fremtidig organisering av luftambulansetjenesten. Overlevering av endelig rapport 1. juni 2023

For ØLP-perioden 2024-2027 er det ikke tatt hensyn til en eventuell annen organisering og drift av den operative delen av luftambulansetjenesten.

### **3 Usikkerheter som følges opp videre**

Følgende er beskrevet, men ikke tallfestet i ØLP 2024-2027.

- Eventuelle investeringer tilknyttet nødnett

- For basene Ål, Stavanger og Bergen er det estimert kostnader etter om-/nybygg. For nye baser Midtre-Hålogaland, Trondheim, Kirkenes og Innlandet er det ikke inkludert estimerte kostnader.

#### **4 Anbefaling**

Administrerende direktør anbefaler styret å godkjenne innspill til økonomisk langtidsplan 2024-2027

#### **Styret for Luftambulansen HF inviteres til å fatte følgende vedtak:**

- 1. Styret godkjenner innspill til økonomisk langtidsplan 2024-2027 med de innspill som kom i møtet.***
- 2. Styret ber administrerende direktør oversende innspill til økonomisk langtidsplan 2024-2027 til eierne i henhold til årshjulet.***

Øyvind Juell  
administrerende direktør

Vedlegg

1. Økonomisk langtidsplan 2024-2027